

Evropski pokret
Srbija

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Forum za međunarodne odnose Evropskog pokreta u Srbiji i Fridrih Ebert fondacija

**KONFERENCIJA
STVARNA SLIKA SVETA
Beograd, 12. jun 2013.**

Konferencija *Stvarna slika sveta* je pionirski poduhvat u istraživanju informisanja medija Srbije o svetu – susedima, regionu, Evropi i globalnim kretanjima. Panelisti i učesnici u raspravi su potvrdili da mediji nedovoljno, često površno, pa i pogrešno obaveštavaju i tumače međunarodna zbivanja.

Stoga je ukazano na neophodnu potrebu da izveštavanje postane realnije, kao i da se izbegne poigravanje bilo koga, pa i političara, nedovoljnom ili nepotpunom upućenošću čitalaca novina, slušalaca radija TV gledalaca.

Bolje upoznavanje sveta, praćenje pulsa i kretanja u njemu, po oceni učesnika pomoglo bi da se oslobodimo ponekad previsokog mišljenja o sebi i da se uspešnije snađemo u međunarodnim tokovima, da ih potpunije razumemo i potom o njima donosimo sud. Od uspeha u tome sve osetnije zavisi i ostvarivanje naših nacionalnih potreba i prioriteta. Odgovorno oblikovanje kvalifikovanog javnog mnjenja je i misija Evropskog pokreta, što je i potvrđeno ovim skupom.

Na osnovu dugog praćenja međunarodnih zbivanja, prevladava utisak da je u najveće nevolje savremena Srbija, u celini pa i medijski, zapadala zbog neutemeljenog procenjivanja mesta i uloge nas u svetu i sveta u nama, mahom precenjivanjem sebe a potcenjivanjem ostalih. Naš medijski pristup svetu je prečesto sličan tretmanu koji nas razgnevljuje kad se (povremeno) primenjuje prema nama - šablonizovan, i arbitraran.

Izvan bilaterale i "tekućih procesa", sveta gotovo da nema u ovdašnjim udarnim vestima, osim kad strada toliko da nam naše patnje izgledaju podnošljivije. Takvo potiskivanje sveta u drugi plan deluje kontraproduktivno; pokazuje da nismo do kraja shvatili da su katastrofe koje smo doživeli u poslednjoj deceniji prošlog veka bile, dobrim delom, posledice previđanja dalekosežnosti promena u svetu, pre svega posle pada Berlinskog zida.

Paradoks je svoje vrste da do smanjivanja pažnje prema događajima u svetu dolazi u vreme kad sve više zavisimo od sveta. Novinari su, pritom, izloženi vanrednim iskušenjima.

Primećuje se da su, već godinama, pogledi pojedinih ovdašnjih popularnih medija mestimično konzervativniji, ili bar tradicionalniji, od zvanične politike. Dok ona propoveda otvaranje prema svetu, sa neminovnim delimičnim odstupanjima od shvatanja suvereniteta, mediji sugerišu da to ne treba raditi. S obzirom na višegodišnji predozirani uticaj vlasti na štampu, istaknuto je, da bi ovaj specifični "otpor" medija mogao da bude "povezan" sa potrebom vlasti da se pokaže kooperativnijom i avangardnijom od javnog mnjenja.

Pritom se izvodi i specijalna opsenarska tačka: mišljenja inostranih pojedinaca, da smo mi stalno u pravu i da drugi greše prema nama, plasiraju se kao strateški, povoljan, zaokret stvarnih sila prema nama. Nije sporno da takva misljenja mogu da gode, ali ovdašnji

plasman na udarne stupce i u udrane minute, samo podgreva ionako nagomilane nestvarne nade i zapravo predstavlja uvod u još veća razočaranja.

U raspravi na konferenciji je naročito naglašeno da nedostaje detaljnije i istrajnije izveštavanje o evropskim vrednostima, globalnim preraspodelama moći, ali i o običnom životu, posebno svakodnevici u susedstvu, što bi – da je drugačija praksa - doprinelo i zbližavanju ljudi i međunacionalnom pomirenju, koliko i kontinentalnim integracijama posle proživljenih regionalnih dezintegracija.

Uostalom, kao stanovnici “globalnog sela” dužni smo da ne smanjujemo medijsku pažnju prema svetu, jer zapostavljanjem podstičemo zabludu da smo važniji nego što realno jesmo u međunarodnim odnosima, gde nam uloga ostaje, srazmerno skromna. A globalna zbivanja - pogotovu sada kadase svet menja na način bez presedana, traumatično ali i inspirativno - postaće i tiražnija i gledanija i uvaženija, ako ih budemo predstavljali u punijem obimu i nepristrasno, tako da “medijski potrošači” uvide da bitno utiču na naše živote.

Kako novinska i elektronska publika vidi današnji svet – to je jedna od mnogih tema o kojima malo znamo, jer o tome nema ozbiljnih istraživanja. Kao da niko nema interesa da podrži i finansira ovu vrstu ispitivanja, a bez toga je nemoguće voditi ozbiljan medijski pristup i uverljivu uređivačku politiku. Pojedina ozbiljna, makoliko još fragmentarna istraživanja nalaze da je javnost veoma nezadovoljna i obimom i selekcijom i sadržajem vesti iz sveta i o svetu. Nedostaje dublji uvid, “prodor ispod površine javnih događaja”. Među mladima i obrazovanim čitaocima rašireno je mišljenje da se izborom vesti lako stvara pogrešna slika o značaju i ulozi Srbije u međunarodnim odnosima, odnosno da su njen značaj i uloga vidno manji od onoga koji im se pripisuje. Publici smeta i što se ponekad čak provlače hladnoratovski stereotipi, pre čemu se olako previđaju dalekosežne promene.

Istraživanje predstavljeno na konferenciji Stvarna slika sveta je ukazalo da izabrane informacije ne retko o odnosima Srbija - Evropska unija više odgovaraju “računskim potrebama političara” nego interesovanju publike za suštinu. Javnost je zainteresovana da pre svega detaljnije upozna evropske standarde, kako izgleda život običnog građanina EU: kako se leče, obrazuju kakvi su odnosi na radnom mestu, a ne da je zatrpaju šturi i protokolarni opisi. Građani su svesni da je članstvo Srbije u EU daleka budućnost i pokazuju smanjeno interesovanje za dnevne zplete oko evropskog puta.

Većina učesnika konferencije ukazala je na političke i finansijske uticaje kojima su mediji izloženi i zbog kojih se sve više okreću senzacionalizmu. Takođe je primećeno da je do osiromašenja spoljnopolitičkih sadržaja dobrim delom došlo i zbog svođenja na minimum mreže dopisnika iz inostranstva, što se ne može nadokandivati upotrebom priučenih stringera. Istovremeno raste uticaj društvenih mreža, blogova i foruma, koji često vrve od govora mržnje, malicioznih komentara i spinovanja.

Ukazano je da ekonomska kriza dodatno nepovoljno utiče na medije, koji moraju da se bore za opstanak i sve više zavise od oglašivača i vlasnika, i državnih i privatnih, što često sputava profesionalizam i sužava prostor slobodnog novinarskog izraza.

Preporuka je da bi mediji u Srbiji i regionu trebalo da se potrudu da njihove lokalne priče imaju što univerzalni pristup, da i tako prevaziđu sopstvene granice i postanu prepoznatljiv brend.

Evropski pokret
Srbija

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

Rasprava je potvrdila da se konferencijom *Stvarna slika sveta* otvorio prostor za dalje istraživanje i, koliko je moguće, usmeravanje dosad nedovoljno ispitanog medijskog pristupa svetu u nas, čime bi se doprinelo izgradnji kvalifikovanog javnog mnjenja, koja onda može da doprinese što boljiim odlukama i u politčkoj sferi.

Stvarna slika sveta, dosad na ovaj način netaknuta tema okupila je izuzetno istaknute i iskusne poznavaoce medija i spoljnopolitičkih prilika iz Srbije i regiona, koji su izlaganjima izabраниh panelista, specijalnih uglednih gostiju, potom, i priložima isto tako spremnih učesnika u raspravi, poukama i preporukama dali podsticaj svestranijem viđenju, realnijem i odgovornijem delovanju medija Srbije, kad je u pitanju međunarodna scena..

Borivoj Erdeljan i Momčilo Pantelić